

Տարեկան 10 րուբլի, վրայ ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ 1 ր., հաստով՝ 5 կ. Բաժանորդ գրեւում են թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция «Норъ-Даръ» կամ Тифлис Редакция «Нор-Даръ».

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւններն ընդունուած են ամէն լեզուներով Յայտարարութիւններն ընդունուած են 2 զ., ընկալման համար կրկնապատիւ:

ԱՐՇԱԿ ՏԵՐ-ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԹԵՄՈՒՐԱԶԵԱՆՅԱՆ, ԽՐԻՍՏԱՅՈՐ, ԱՐՇԱԿ, ՍԱՐԳԻՍ ԹՈՒՄԱՅԵԱՆՅԱՆԻ, ՄԱՐԿԱՐԻՍ ԿԱԶԿԱՅԵԱՆՅԱՆ, ՀԵՂԻՆԵ ԱԳԱՍՏԵԱՆՅԱՆ, ՍՈՖԻԱ և ԱՇՈՏ ՔԱԶԱՆՅԱՆ ԹԵՄՈՒՐԱԶԵԱՆՅԱՆԻԸ յայտնելով առաջինը՝ իւր սիրելի ամուսնու, միւսները՝ իրենց քրոջ և վերջիններն իրենց հարս:

ՄԱՐԹԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

Մահը, խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին չնորհ ընդհանուր խնդրելով յուզարկաւորութեան շարժում, յուլիսի 1-ին առաւօտեան ժամը 10-ին, իւր բնակարանից Սոլովակ Սվէչնիկեանի տունը № 15, Մոզնով սուրբ Գէորգ եկեղեցին և այնտեղից Խօջիվանքի հանգստարանը.

(669)

3-3

Յուլիսի 1-ից մինչև ղեկանման 31-ը Հնոր-Դարս-ին բաժանորդ գրողը պէտք է ուղարկէ 6 րուբլի: Ռուսիայից դուրս բաժանորդ գրողները պէտք է վճարեն 6 ամսուայ համար 25 ֆրանկ:

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

Առաջ օրը ուղի. — Թրքա-Հայաստան և Մակեդոնիա: Մուկ կէտեր: Քրոնիկոն. — Պատրաստութիւններ Աստուծոյ համար: Այսօրիկ ընտրութիւն: Նամակ Բոստոնից: Երկրաշարժ: Երկ. առ. գործակալ: Երամապահ. դատարանի ձեռնարկ: Ժողովրդի Անգլիկէն և Թուրքիէն լեզուների ուսում: Գիւղատ. ցուցահանդէս: Պարսից չափ ուղեւորութիւն: Գանձակից: Շուշու: Հաջի-Բեհանդից: Խմբագրութեան կողմից: Զգուշութիւն ունեցողներին: Թիֆլիսի լեզուներ: — Նամակ Թիւրքիայից: Պոլսի: Քաղաքական. — Երկրաշարժ: Ներքին: Զեկուգիր: Բանասիրական. — Կուսակցութիւններ: Տեղեկատու: Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 30 յուլիսի 1895 թ.

ԹԻՔԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՐ ԵՒ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՆ.

Հայաստանում բարեփոխութիւններ մտցնելու խնդրը դեռ չըլուծուած, Բ. Գուրը, կամայ ախաժայ, ստիպուած է մակեդոնական խնդրով զբաղուելու:

Մակեդոնիայում էլ սկսուել են ապստամբական շարժումները, արդէն արեւհայկականներ են տեղեկացել, թրքական զինուորներ են վերաւորուել և մակեդոնացի «առաջակներ» են ձերբակալուել: Թէպէտ թրքական կառավարութիւնը, հետեւելով իւր սովորութեան, իրեն հնազանդ հեռագրական թերթի և վարձկան գրիչների միջոցով ամեն կողմ հաւատացնում է, թէ Մակեդոնիայում ոչինչ չէ պատահել, թէ կարգն ու խաղաղութիւնը թափառում է օսմանեան կայսրութեան և այդ մասում:

Վենայի կէս պաշտօնական Fremdenblatt-ը կարեւորութիւն չը:

(մասնաւոր) բնակարանները չըկարգնէ: Եթէ բուլղարական իշխանութիւնն իւր այդ պարտաւորութիւնը չի կատարել, այդ դէպքում կարող է պատահել, որ ներառւած զինուորները վճարեն ծախքը» (հայերէնով):

Ուրիշ լեզուով է խօսում Բերլինի «Voss. Zeit.» թերթը, որ միշտ բաց և ուղղամտութեամբ պաշտպանել է երկար ժամանակ ստրկութեան լուծը կրող հայերի դատը:

Սա հեղուկութեամբ է լինում թէ ինչպէս թիւրք կառավարութիւնը Մակեդոնիայում տեղի ունեցող ապստամբական շարժումն ուրանում է, և ապստամբներին թիւրքերն աւազակներ են անուանում, այնպէս էլ սասուններին մասին ամեն բան ուրացում էր և հայերին էլ աւազակներ էին անուանում: Բայց թրքական այդ վարմունքն արդէն ամենքին յայտնի է և ոչ ոք չի խաբուել: Թէպէտ, ասում է «Voss. Zeit.», մեծ տեղութիւնների գեղարարական Մակեդոնիայի գործերն թեթեւ է վերաբերում, բայց Պոլսում դուրս թեան ծանրութիւնը լիովին ըզզում են:

Հայաստանի հետ խաղում էր Դուռը, բայց Մակեդոնիայի հետ այդ անել չէ վստահանում, և անչափ նկատելի է, որ բուլղարական էկզարխին թող տրուեցաւ գործ գնելու 1870 թ. եկեղեց. ֆիրմանը: Դրանով Մակեդոնիայում նոր հինգ եղիսկոպոսական վիճակներ են հաստատուում, որոնց հաստատութիւնը բուլղարական կառավարութիւնը պէտք է որ նորեւում պահանջած լինի: Որքան էլ որ գնահատելի պիտի լինէր այդ զինուոր մի երկու ամիս առաջ, այսօր դա գրեթէ ոչինչ նշանակութիւն չունի:

Մակեդոնացիների մեծամասնութիւնը պահանջում է աւելի ուրիշ վարչարարութիւններ, մի ուրիշ ինքնավարութիւն, քան թէ այն, ինչ որ նրանք ունին իրենց եկեղեցական կաղանկեղութեան շրջանակում: Քաղք մի անգամ զերուել է, փոքրիկ միջոցներով էլ ոչինչ չի կարելի անել:

Այսպէս ուրեմն մենք տեսնում ենք, որ մակեդոնացիները հայերի կրակի վրայ իրենց կերակուրն եփել են պատրաստուելով, և Բ. Գուրը նրանց աւելի նշանակութիւն է տալիս, մինչդեռ հայերի հետ միմիայն խաղացել է: Ի հարկէ, եթէ թիւրքն ի նկատի ունի իրեն շրջապատող պնտակէզ և մինչև գետինը ծալուող հայ-էֆենդիներին, նրա համար հայոց խնդիրը պէտք է որ խաղաղ լինի, և հայերի պահանջներն արհամարհելի:

Բայց թրքահայերի համար էլ քաղք զերուել է: Մակեդոնիային նա շուտ կըմտանայ, իսկ Հայաստանը չեն թողնի, որ մոռանայ: Յուստինիանոս կայսրն էր ասում, որ հայի վրդը պինդ է, և երբ այդ վրդը բարձրացաւ, նրան էլ չէս կորել:

Մ Ո Ւ Թ Կ Է Տ Ե Ր

(Հնոր-Դարս-ի Կ. Պոլսի թղթակցից)

Թիւրքերի ուրախութիւնն անչափ է, նրանք դուռը պէտք է, քիթները վեր են բռնել:

Պատճառը. — Պատճառն իրենց կարծիքով այն է, որ իբր թէ, մի մեծ յաղթանակ են տարել ընդդէմ խորամանկ դուռնապետութեան և այն՝ եւրոպական դիւանագիտութեան. իբր թէ՛ հայկական խնդիրը ձգել են դիպլոմատիքական զամբիւղը, ուր յաւիտեանս մնում և փոթութեան գոհ են դառնում շատ այդպիսի լընդիւններ:

Բայց իրօք այդպէս է: Թիւրքիայի միապետութեան վրայ կարելի է թէ խղճալ և թէ ծիծաղել: Թիւրքիայից էլ աւելի շուտ խաբուող ազդ դժուար է երևակայել: Ահա մի դարձող շատ աւելի է, որ բաղդն երես է դարձել, բայց և այնպէս Թիւրքիան շարունակ հրապուրուել է այնպիսի խաբուելի երկոյթներով, հեթաբուրի է այնպիսի պատրանքներ, որոնք երազականից, անբնական ցնորքից այն կողմ չեն կարող անցնել և որոնց տակ ծածկուած է դառն իրականութիւնը:

Բայց Թիւրքիան անգործ է եղել և է այսօր պատրանքի քողը պատռելով նրա տակ իրականութիւնն որոնելու: Այդ պատճառաւ էլ, միջանի ամուսնայ լուրերից յետոյ, նա կրկին թե առաւ, սկսեց բացարձակ հալածանք ըսկել խնդրի առարկայ դարձող հայերի դէմ, որոնցից միմիայն վերջին տասն օրուայ մէջ բաժանարարուած են աւելի քան չորս հարիւր հոգի:

Թիւրքերը կրկին գլուխ բարձրացրին այն օրից, երբ եւրոպական պաշտօնը յանձնուեցաւ Սայիդ-փաշային: Միթէ՛ որս օրով քաղաքական յարաբերութիւնները փոխուեցան. արդեօք Սայիդ-փաշան իւր նախորդից աւելի խելօք է, աւելի ճարպիկ է, աւելի մեծ դիպլոմատ է...—շատ քիչը կան, որ կարողանան այս հարցերի դէմ այն կամ ոչ պատասխանել:

Սակայն կայ մի բան, որ ամենքը գիտեն, այն է՝ Սայիդ-փաշան հակաանգլիական է: Նոր չէ, որ Թիւրքերը ասում են անգլիացիներին. այդ պարզ ասելով՝ Թիւրք մի տառիման ևս ստատկացաւ, երբ նա ոյժ առեց բուլղարական խնդրին, գրուեց Կիլլոսն ու Նիկիտոսը: Թիւրքերին Անգլիայի դէմ կատակեցողը եղաւ նրա հօր կերպով տէր կանգնել հայկական խնդրին:

Եւ որովհետեւ Անգլիան այդ արեց, ուրեմն նա թշնամի է և պէտք է ատել նրան, կուրօրէն դիմադրել նրա քաղաքականութեան և սրա հակառակ բարեկամ ճանաչել նրանց, որոնք այս խնդրում արդեօք են դառնում Անգլիային:

Սա Թիւրքերի այսօրուայ կարծիքն է:

Անգլիան Թիւրքիայի գոյութեան խնդրի մէջ միշտ մեծ դեր է խաղացել, Անգլիան շատ անգամ է փոխել Թիւրքի ճակատագրի բնական ընթացքը, ուրեմն մինչև այսօր Թիւրքերը կարող եղած պիտի լինէին դրականապէս լուծելու այս հարցը՝—որ քաղաքականութիւնն աւելի օգտակար է իրենց, անգլիականութիւնը, թէ՛ հակաանգլիականը: Այսպիսի մի վճիռ տալու կամ վճռական եզրակացութիւն դուրս բերելու համար նրանք ունին շատ փաստեր ու օրինակներ, որոնց վրայ կարող են հիմնուել, սակայն այդ անկող համար նրանք ունենալու են նաև նորը հոտաւորութիւն, խնդիրներ քննելու, բաղդատելու և լուսարանելու կարողութիւն, յարաբերութիւնների միջոցն ու նպատակն ըմբռնելու ընդունակութիւն և այլն: Դրանցից և ոչ մէկն ունին ներանք, որս համար էլ նրանք հակուած են այս կամ այն կողմը, խոյս են տալիս սրանից ու նրանից միշտ ժամանակակից երկոյթներն ու իրողութիւններն ի նկատի առնելով, առանց անցեալի և ապագայի վրայ ուշադրութիւն դարձնելու, առանց պարագաներն ուսումնասիրելու:

Անգլիայից Թիւրքիային հասած բաղդերից ու չարքերից մենք կողմէնք մի հաշուեկշիռ կազմել, գիտնալու համար, թէ որն աւելի գերակիւ է և որն վրայ հիմնուել կարող կըլինէր Թիւրքիան բարեկամ կամ թշնամի ճանաչելու Անգլիային:

54 և 78 թուականներում Անգլիան մտնելով ուսումնելի և Թիւրքերի մէջ տեղ, երկու անգամ են նա փրկել է նրան կատարել կործանումից: Սա պատմութեան մէջ չճշմոք մի իրողութիւն է, և Թիւրքիան յաւիտեան երախտապարտ պիտի մնայ Անգլիային:

Որ Անգլիան այդ բանում ունեցել է իւր քաղաքական աւելի մեծ հաշիւները,—դա անվիճելի է, սակայն անվիճելի է նաև, որ Թիւրքիան իւր այսօրուայ գոյութեամբ պարտական է Անգլիային:

Բայց սրանից, անգլիական ոսկիներն են եղել միշտ, որ Թիւրքիային փրկել են ֆինանսական կործանումից, որ վարկը հաստատուել են պահել, որոնք քիչ չեն նպաստել նրա քաղաքական գոյութեան:

Մենք վերցրելը դարուս կէսից ըսկած տեղի ունեցած դէպքերից նշանաւորները միայն, որոնց մէջ Թիւրքիան լիովին պարտական է Անգլիայի բարեկամութեան և որոնց մէջ պատճառ կամ իրաւունք չունի թշնամութեան հետք որոնելու:

Սա հաշուեկշիռն է մի էջն է, որի զըլխին կըլինենք հետք բառը: Այժմ բուսանք էջի էջը, նայնպէս դարուս կէսից սկսած:

Քառասուն և հինգ տարուայ ընթացքում մանր դէպքեր շատ են պատահել, բայց նշանաւորներն են բուլղարական խնդրում Անգլիայի բռնած դիրքը, Կիլլոսի և Նիկիտոսի գրաւումն և այժմ հայկական խնդիրը: Սա էլ երբէ էջն է, որի վրայ միայն հիմնուած է Թիւրքերի այժմեան կատաղութիւնը Անգլիայի դէմ:

Սակայն որքան իրաւունք ունին նը-

Եթէ հակառակորդը զիամամբ է ա
ղաւաղում հարցերը, եթէ, սնափառու

ձանք սկսեան հայերն դէմ, երբ Անգլիա- յում ընտրութիւնները կը կատարուէին և երբ Պոլսոյ բրիտանական դեսպանը՝ օրը Ֆիլիպ Կերիլին յետ կը կանգնուէր, փոխարինելով նրան մի ուրիշը, որ հետը բերած կը լինէր սուլթանին հայկական խնդրից հրաժարուելու յայտարարութիւնը:

Փանի որ մի այդպիսի բան դուռ տեղի չէ ունեցել և քանի որ մտեղծական խնդիրն էլ նոր է զուտ բարձրացրել, որին անշուշտ կը հետեւին նաեւ Կրեմլէն, — թիւերը քիթ բարձրացնելը և հայերի դէմ բացարձակ արշաւանք սկսելը, մեր կարծիքով, պիտի վաղ է, որ կարող է պայտածից աւելի վատ հետեւեցնելու առաջ բերել:

Այսպէս, ապագան ամեն բանը կը պարզի:

Mars.

4. Պոլսի, 23 յունիսի:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Մեզ գրում են Ախալքալաքից. — Վեհափառ Կաթողիկոսի Ախալքալաքի մասնաժողովը ստանաւ է յունիսի 4-ին, Կիւրաքիթի օրը: Քաղաքիս հայ հասարակութիւնն եւս անգուշ պատրաստութիւններ է տեսնում արժանաւայել չքով ընդունելու իւր Վեհ Քիւրաքի Վեհափառի համար օթեան է պատրաստուած, ինչպէս լսեցինք, քաղաքիս եղբ. Քուստանցները նորակառոյց տունը, որ շատ չքեղ է և քանուած է ս. Նրշաբեան փողոցում: Մեծ ցնծութիւն է նկատուած ժողովուրդի մէջ:

4. Պոլսում հրատարակուող թիւը: Հազարաւոր թիւերը հարգուած է Սքոթի կաթողիկոսութեան երթարկուող թիւերի ժողովուրդը մի հանրագիր է ներկայացրել դատական և կրօնական դրօշներ միմեկարարութեան, որով յայտարարում են, թէ Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալեքսանդրի (Սոյ կաթողիկոս) ընտրութիւնը ընդունուած սովորութիւններ և կանոններն հակառակ է. ուրեմն և նրա (Գրիգորիս եպիսկոպոս) ընտրութիւնը չի կարելի ընդունել:

4. Պոլսի մեր թղթակցից արդէն գըրել էր այդ ընտրութեան ապօրինութեան մասին: Շատ ցաւալի է, որ անձնական հաշիւներին համար ոտնահար է լինում մի ամբողջ ժողովուրդի իրաւունքներն և այսօր հայ բրիտանայ ժողովուրդը ստիպուած է թիւը կատարութեան պաշտպանութեանը դիմելու իւր հայ եղբայր, անօրինութիւնների դէմ Սա օրքան ցաւալի է, նոյնքան խրատական է:

Թեան տեսնանք լցուած, ջանք է տնում միայն հակառակորդին յաղթել, և յաղթել ինչ ճանապարհով էլ լինի, — այդ ուրիշ բան է: Այդ տեսակ կուսակցութիւնն ուղղակի հասարակութեան թշնամի է և հասարակութեան ամենայն հարազատ անդամ նրա դէմ պիտի զինուի, եթէ ինքն էլ մի ոչնչութիւն է:

Անշուշտ և խնայելի կուսակցութեան մարդիկ, որոնց ուղեւորողը միայն հասարակութեան շահներն են և ինչ է ապրելու համար, որ Կրեմլէնը պաշտօնի կամ արասու խնդիրը, շատ ներդաշնակ պիտի լինին այն գէպերում, որ անմեղ սխալանք են տեսնում հակառակորդի կողմից, որովհետեւ ոչ է, որ զորեղին չի սխալուած, չեն սխալուած նրանք միայն, որոնք ծառայատիկ նստած են և զորտի աչքերով են նայում հասարակական տաղ-նապալից խնդիրներին, և պիտի կրակ կախին այն գէպերում, երբ նկատուած են, որ հակառակորդն երեսին զիմակ է դրել:

Անշուշտ կուսակցութեան մարդիկ, որոնց արդէն հասարակական շահներն են, ինչքան իրենց սեղ-հակա շահերը, սխալուելիս, պիտի

Բառտոնի մեր թղթակցից ստացել ենք հայոց խնդրի համար յունիսի 24-ին (ն. տ.) այնտեղ դուռնա-րուած մի խիստ հետաքրքիր միտնիքի մասին մի նամակ, որ աւելի տղութեան պատճառով յետաձգեցինք հետեւել համարին:

Հետզհետէ մեզ լուրեր են հասնում յունիսի 26-ի լոյս 27-ի գիշերը պատահած երկրաշարժի մասին: Երկրաշարժը զգացուել է թիֆլիսի, Գանձակի, Բաղուի նահանգներում: Շուշում երկրաշարժը զգացուել է գիշերուայ ժամը 1³/₄-ին, Հաջի-Բեհանդում ժամը մօտ 2-ին, Կոնստանդնուպոլսի մօտ 5 ժամը: Կիսան, Շուշում երկրաշարժն այն աստիճան սաստիկ է եղել, որ շատերն ուռած են, գիշերը բոցօգիտայ են անցկացրել: Սա-կայն, բարեբախտաբար, աղէտն Անգլի-կովկասում անվնաս է անցել, միջնդեռ Անգլիկոսական երկրում, ինչպէս յայտ-նի է, ծովկերեայ քաղաքները մեծ վնասներ են կրել:

Բացի այն 2000 ր. նուիրաբերու-թիւնից, որ, ինչպէս հայտնուեցաւ թիւերիս նախորդ համարում, արեւ է պ. Արշակ Թումուրազեանը իւր հան-գուցեակ կնոջ՝ Մարիայի յիշատակին, վերջինիս եղբայրները՝ պ. պ. Խրիստա-ֆոր, Լազար, Արշակ և Սարգիս Թու-մալեանցներն ևս նուիրել են Շուշում օրիորդայ դպրոցին 1000 ր. այդ դու-մարի տոկոսով հանդուցեակի անուան 2 անուններին պահելու և 200 ր. Լիս-գիւղի եկեղեցու շինութեան արարու-ման համար:

Ի միջի այլ քաղաքների, երկաթու-գային առևտրական գործակալ է նշա-նակուած նաև Թիֆլիսում:

Թիֆլիսում բացուող չիբաժապահական դասընթացների համար Դոնի չիջանից, Պրիլադ, Կրայ, Թիբիլիսի ասելով, զրկուած են ուսուց ժողովրդական զարթոյնների երեք ուսուցիչներ:

Գեորգեան ճեմարանի վարչութիւնն այս օրերս առանձին բնակարանով հրա-տարակել է այն առաջնորդ ծրագիրը, որոնցից քննուելու են ճեմարանի եր-րորդ դասարանը մտնել ցանկացող ա-շակերտները: Ծրագրին կցուած են և ընդունելութեան կանոնները:

Թուրքաստանի ուսումնարանական վարչութիւնը լուսաւորութեան միմեկ-արութեանը խնդրամատոյց է եղել Տաշ-քենդի ուսումնական դպրոցի ուսման ծը-րագրի մէջ մտցնել անգլիերէն և թուր-

հրապարակով խոստովանել իրենց սը-խալը և ոչ թէ յիմարի պէս պնդել թէ իրենք անսխալական են: Պիտի խա-նան նրանք, որ եթէ իրենք կուրացել են մարդիկ, բայց կան կողքից նայող մարդիկ, որոնք ամեն բան իրենց գոյ-նովն են տեսնում:

Այն կուսակցութիւնը, որ միշտ իրեն անխաղաղական է համարում, նման է մեղադարտի, որ, չնայելով լը-կաների ցուցման, չօրհանել փաստերին, էլի թեթեամբար հաւատացնում է, թէ ինքն արդար է:

Կուսակցութեան կենտրոնը՝ այնտեղ, ուր մտքերը ծնում, ձուլուում ուղղու-թիւն են ստանում, մի տեսակ հնոց պիտի լինի, որից ամեն ինչ մտքուած պիտի դուրս գայ. ամեն մի կուսակ-ցութեան անգամ, անցնելով այդ հնո-ցից, պիտի մտքուէր, վերածնի, այրե-լով իւր վրայից այն բոլորը, ինչ որ լավի նմանութիւն ունի, ինչից ճահ-ճի հոտ է գալի և ոչ թէ՛ աղմուկից լճակ, ուր մտնող խրուած է մինչև ծնօտը և, փոխանակ մարդուելու, ու-նեցածն էլ աղտոտում է:

Կուսակցութեան իւրաքանչիւր ան-դամ հակառակորդի վերաբերութեամբ

քերէն (սալ լիւրէն) լեզուները, որովհե-տե այդ լեզուների գիտութիւնն կա-տարելապէս անհրաժեշտ են ճանա-չուած Թուրքաստանի ապագայ գործիչ-ները, այսինքն Տաշքենդի ուսումնական զարթոյն աւարտողների համար: Այդ զարթոյն աւարտողների համար Այդ-րուի գիտելու նշանակուած է իշխան Արդութեան-Նըկայի արագուէրը:

Մոսկուայում սեղանի գիւղատնտեսա-կան Կայսերական ընկերութիւնը 1895 թուի նոյեմբեր ամսին համառուական գիւղատնտեսական ցուցահանդէս է բաց անում: Ցուցահանդէսում կը լինի նաև գիւղատնտեսների համագումար ժողով:

Պարսից չափ մտադիր է առաջիկայ տարի դարձնալ մի ճանապարհորդու-թիւն կատարել Ներսիսյան: Նրա հետ լինելու է թագաժառանգը:

ԳԱՆՁԱՎԻՑ. — Գանձակի հարուստ վաճառական Մահաթի Քերովէ Տէր-Մարտիրոսեանցը, որի ահագին քանա-կութեամբ ապահովեցրած երկաթն այս քանի ժամանակներս խորտակուեց Վոլ-գա գետի մէջ, նուիրել է յօգուտ Գան-ձակի Նորաշէն թաղի եկեղեցու կառուց-ման 500 ռուբլի. պ. Տէր-Մարտիրո-սեանցն այս գէպում աշխատել է 17000 ռուբլի, որովհետեւ իւր 63 հա-զար ր. արժողութեամբ ապրանքն ա-պահովեցրած է եղել 80 հազար ռուբ-լու: Այս գէպում Մահաթի Քերովէը բախտաւոր է, քան միւս գանձակցի (նախկին ոստիկան) Վ. Ն. ն, որ Գան-ձակից Վարչաւ է ուղարկուած մի՛ նոյն-պէս ապահովեցրած 10.000 ռուբլու տրվող մեծաքս, սակայն Վարչաւում միտադիր տեղ քարեր են ստացում: Այս դրոշի հետեւեցր լինում է դատա-կան քննութիւն, կառնադրումն և այլն:

ՇՈՒՇՈՒՑ. — Թեմական զարթոյնի տեսակ պ. Ն. Մազաթեանն ուսուցչա-կան նոր խումբ է կազմում:

— Յունիսի 25-ին դերասանուհի օր-վաղելիքը, Մարի-Հրանդիկ և պ. Լ. Հրանդեանը թատերասերներին հետ ներկայացրին Չաւար անունով հնե-ցած պիեսը: Բայց լաւ ապագորու-թիւն թողի: Սր. Վարդիթիւրը ծաղիկ-փնջիկ ստացաւ Թատրոնը լիքն էր:

ՀԱՋԻ-ՔԵՆԱՆԻՑ. — Անցեալ չաբաթ Ջաղիկի գիւղի մի քանի կտրիճ-ներ մի փախստական (աքսորեալ) թուրք էին բռնել ու բերել տե-

մի տեսակ քննադատ է. այդ պատճառով կուսակցութեան մարդիկ որչա՞ր զարգա-ցում պիտի ունենան. ուսումնասիրած պիտի լինին այն հարցը, որի մասին լիք է կայ: Եթէ կուսակցութեան մարդի-կը պատրաստակաւութիւնը չունի, — նա վայրահալ է, դուռն չուն է, որ ամեն ստուերի վրայ հաչում է, մարդի-տեղ ընդունելով:

Այդ տեսակ անհատներն են, որ կու-սակցութեան վեհ գաղափարն ամբողջի-րեն զարգանք գործիք են չիմում: Կուսակցութիւնը, գործ ունենալով հասարակական լուրջ հարցերի ուսում-նասիրութեան հետ, իւր առաջ իսկա-պէս երկու կարգի մարդիկ պիտի տեսնի — աղին ու խելօք և անագին ու տխուր:

Կուսակցութիւնը պիտի ջանք անի առաջինների ճանապարհը հարթել կեան-քի մէջ: Քաղաքներով, գնահատելով բարձ-րացնել նրանց, միւս կողմից խիստ հպածանք զարթեցնելով երկրորդ տե-սակների դէմ:

Ինչ փոթ կուսակցութեան, եթէ անագինը, բխմաբար նոյն իսկ իւր բա-նակիցն է: Կուսակցութեան համար ուրիշ տեսակ իմ ու քո չպիտի լինի:

Կոյս դատաւարին յանձնելու ճանա-պարհին թուրքը մտադրուած է փախ-չել հայերի ձեռքից, սակայն սաստիկ կիրպով վերադարձուած է հրացաններով ու զաշարներով:

ԽՄԲԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Արդէն ներկայ տարուայ կէսը լրա-ցել է, բայց կան Վեր-Գար ստացող-ներ, որոնք մինչև օրս չեն վճարել ի-րենց բաժանորդագրերը: Ի նկատի առ-նելով, որ այս տարի առանձնապէս խմբագրութիւնն սովորականից դուրս ծախքեր է անում և պիտի անէ հեռա-գրերի և թղթակցութիւնների համար, յոյս ունենք, որ նրանք, որոնց վրայ ներկայ է անցեալ տարիներից ապա-ռիկներ կան՝ կը բարեհաճեն չուսափոյթ հասցնելու խմբագրութեանս: Կարծում ենք թիւերը ստանալ, կարգաւ տարին տասներկու ամիս և մի 10 ռուբլի բա-ժանորդագրերը զրանալ վճարելու — այն-քան էլ զովելի գործ չէ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՆՆԵՐ

ՆԱՄՍԿ ԹԻԻԻԲԻԱՑԻՑ (Վեր-Գար-ի թղթակցից)

4. ՊՈՒԼՍ, 24 յունիսի: Աթէնքում հրատարակուող Աստի-թիւրը յայտարարում է թիւերիս, որ եթէ այս վերջինս անկարող լինի Մակեդոնիան պահպանել բուլղարական արշաւանքներից, իրենք (յոյները) ըս-տիպում կը լինին գէնքի միջոցաւ պաշտպանել իրենց իրաւունքները:

Յայտնի է որ Բուլղարիայի և Յու-նաստանի մէջ վեճ կայ այդ մասին. սրանցից իւրաքանչիւրը տէր է կանդ-նում Մակեդոնիային:

Բացի այդ, մասնաւոր լուրերին էլ նայելով Յունաստանը գէնքի տակ է առնում պահեստի զօրքը և նաւատոր-միլը պատրաստում է հարկաւոր դի-պլոմաւում պատրաստ գանձուելու:

Գործերը գնալով խճճում են. խըն-դիւր հայկականից արեւելանի է փոխ-ւում:

Այս վարկեանիս ստացած տեղեկու-թիւններին նայելով Կրեմլէնում նոյնպէս խառնակութիւններ են տեղի ունեցել և երկու կողմից 15—20 սպանուած-ներ կան:

Աստուած էլ բէթարից ազատի:

Յունիսի 22-ին, հինգշաբթի, Ղաւա-թիայի խորհրդարանի մէջ տեղի ունե-ցաւ Սահակ—Մեարովիկան մրցանակու-

Նրանք են բոլոր շիտակներն և նը-րանք չեն բոլոր ծուռութիւնները:

Եթէ կուսակցութիւնն այդպէս չվա-րուեց, եթէ նա սկսեց խնամական կա-պերով առաջնորդուել, իմանա, որ այդ տեսակ կուսակցութիւնը ստի-պուած կը լինի շատ անգամ թե ու թի-կոնք հանդիսանալ այն տեսակ անձ-նաւորութեանց, որոնց երեսին իսկա-պէս ոչնչ է թքել, և, ընդհակառակ, ստիպուած կը լինի յարձակում գործել այն տեսակ ուղղամտի, ազնիւ և չնոր-հալի գործողների վրայ, որոնց միայն ջատագով պիտի լինէր:

Որպէսզի այդ կործանիչ և վերին տատնանի զգուշին երեւոյթ տեղի չունենայ, կուսակցութեան մարդիկ հարցին միշտ պիտի սկզբուեցով նա-լին:

Վերջնական յաղթութիւն տանող կուսակցութիւնն այն կուսակցութիւնը կը լինի, որ գործում է և ազմուել ու փոշի չէ բարձրացնում, միշտ անձնական հաշիւները գործում է ընդհանուր շահի-րին, այսպէս վարուելու համար հոգու-կորով է հարկաւոր, բոտորում՝ հան-րական շահերը շատ անգամ անհատա-կանին հակառակ են գնում:

բաշխութիւնը՝ ըստ Իգմբրեանց կը-տակի:

Սոյն կտակի գործադիր յանձնաժողո-վի անդամներն էին՝—Ատենապետ Գար-րիէլ էֆ. Նորատունկեան, Մկրեան քա-հանայ՝ Կոնստանդին, Գարեգին վար, Թաթարեան, Գեորգ վ. Ներսիսեան, Յով-նատեան:

Ժողովին նախագահում էր Ս. Պատ-րիարքը:

Այդ օրը մի խումբ ծոր հոսանքի թիւերքեր առանձին ժողով ունէին, ուր հրաւիրուած լինելով, որի նիւթն աւե-լի քան հետաքրքիր էր ինձ *), ստի-պուած եղաւ Սահակ—Մեարովիկան մըր-ցանակաբաշխութեան հանդիսին չը գը-նալու: Բայց տեղեկացանք, որ այս տարի մրցութեան ենթարկուած են եղել երկու աշխատութիւն միայն, իսկ եր-կու աշխատութիւն էլ մնացած էր ան-ցեալ տարեանից, ընդամենը չորս աշ-խատութիւնը—1) պրայորդչիկ Ռոտոմ բէկ Ներսիսեանի՝ Ապրաքար փ., փ., փ. Դարու Կովկասի պատմութեան 2) Գիւտ քահ. Աղանեանցի՝ Վիւան պատ-մութեան 3) բժ. Տաղաւարեանի՝ Վա-րուտ հայ տառերի 4) Տրդատ վար-դապետ Պարեանի՝ Յուցակ հայերէն ձե-ռագրաց ի թիւերիս:

Յանձնաժողովը 45 ոսկի յատկացրեց Գիւտ քահ.-ի աշխատութեան, որի քըն-նութիւնը յանձնուած էր Ս. Վահրամ եպ. Մանկուեան, իսկ մնացած 15 ոս-կին յատկացրեց բժ. Տաղաւարեանի աշ-խատութեան, որի քննիչն էր Ներսիս վար. Գորեան:

Սահակ—Մեարովիկան մրցանակաբաշ-խութեան գործադրութիւնը միշտ ունե-ցել է իւր խոշոր պակասութիւնները, իւր թիւերի մրցութիւնները, բայց այ-ժմ տեղը չէ այս մասին երկար իօ-սելու, դրա համար էլ բաւականացանք լոկ իրողութիւնը ներկայացնելով:

Mars.

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

ՆԻԿԻԴԱՆԻ ՆՇԱՆՆԵՐԻ ԹԻԻԻԲԻԱՑՈՒՄ

Իրերի գրութիւնը թիւերիսում ա-ւելի ու աւելի կրիտիկական է դառ-նում: Հայոց խնդիրը դուռն չլուծուած, ապստամբութիւն է ծագել Մակեդո-նիայում, անկարգութիւններ են լինում Սիրիայում, գծագրութիւնների ձայնի-ն են լսում Կրեմլէնից Սահայն ամենից:

*) Այս ժողովի արդիւնքի մասին կը գրեմ յառաջիկայում, որ բաւական հե-տաքրքիր է:

Այդ տեսակ կուսակցութիւնը կա-րող է ապահով լինել, որ ապագան ի-րենն է: Յետեւորդ սերունդները պի-տի կը համարեն զինուոր գրուել այդ տեսակ կուսակցութեան և կուսակցու-թիւնը յաղթական գնացքով դրօշակը հպարտ պարգած, կարող է չարտեա-կել իւր ճանապարհը, որովհետեւ դըլ-խաւոր արեւելքները վերացնում են. նա արդէն հնդկականութիւն է ձեռք բերել, հնդկականութիւն, որ կարծէ՛ք քան հասաքարը և բարձր՝ քան Մասիւրը:

Այդ տեսակ կուսակցութիւնը միայն ընդունակ կը լինի իւր հեռանկարի հա-մար ստեղծել մի գրութիւն, ուր թագա-ւորում է անհատի ազատութիւն, շիտա-կութիւն, խելք, սէր, ուղղութիւն, արիւնք, — մի խոքով այն ամենն, ինչոր, անհատին բարձրացնելով, բարձ-րացնում է հասարակութիւնը:

Այնց է այդ տեսակ կուսակցութիւնը: Այդ տեսակ կուսակցութիւն ենք ու-զում:

Ա. Ազատեան:

